

Karolinška renesansa: papežovo kronanje Karla Velikega za rimskega cesarja je predstavljalo zlitje krščanskih, germanskih in rimskih izročil, kar je bistvena značilnost tudi srednjeveške zahodnoevropske kulture. Karel Veliki je spodbujal prenovo kulturnega življenja v svoji državi. Strokovnjaki so jo poimenovali "karolinška renesansa". v Merovinski državi sta pismenost in književnost močno zaostajali. Duhovniki, ki so bili poleg menihov tako rekoč edini pisniki, so imeli skromno izobrazbo. Odmikanje od klasične renesanse se je nenehno stopnjevalo. Karel Veliki je izvedel pomembne reforme. Na svojem dvoru v Aachnu je zbral najboljše učenjake katoliške Evrope: redovnika in teologa, slovnika, zgodovinarja, pesnika, letopisca. Potreba pa velikem številu uradnikov v ogromni frankovski državi in prizadevanja Karla Velikega in njegovih sodelavcev, da bi povišali izobrazbo raven duhovnikov, so narekovala spremembe v organizaciji šolstva. Pospešilo se je ustanovljanje šol po samostanih in škofijskih središčih na katerih so proučevali "sedem svobodnih umetnosti", ki so jih imeli za osnovo višjega znanja. Naučili so se predvsem brati in pisati, kar v takratnih razmerah ni bilo malo. V Aachnu je delovala dvorna šola, imenovana tudi **akademija**, v kateri so omenjeni učenjaki razpravljali o teološko-filozofskih, literarnih in drugih vprašanih. Karel Veliki je ustanovil na dvoru tudi posebno šolo za sinove najuglednejših državnih veljakov in plemenitašev. Knjige so bile redke. Ustanovljali so skriptorije, kjer so prepisovali dela cerkvenih očetov. Težko čitljive lokalne pisave je zamenjala jasna, preprosta in lepa **karolinška minuskola**, ki je bila najbolj razširjena pisava v Z Evropi do 11.stol. **Zahodna Evropa v devetem in desetem stoletju:** **Razpad enotne karolinške države:** Cesar Ludvik (814-840), ki mu nemci pravijo Pobožni, ni bil enakoveren naslednik svojega slavnega očeta. Ludvikovi sinovi so si po državljanski vojni in dolgotrajnih pogajanjih razdelili s sodelovanjem plemstva cesarstvo na 3dele z **verdunsko** pogodbo leta 843. z verdunsko pogodbo in naslednjimi delitvami frankovske države v 9.st. so položeni temelji kasnejšemu evropskemu razvoju. **Vpadi Vikingov, Madžarov in Saracenov:** Vpadi novih ljudstev – vikingov, Madžarov in saracenov v 9. in 10. st. so pospešili končni razpad karolinške države. Njen južni del so ogrozili gospodarji večjega dela Sredozemlja – **Saraceni**. Z vzhoda so prodirali **Ogri** (Madžari). To ugrofinsko nomadsko ljudstvo se je umaknilo iz Azije konec 9.stoletja pred pritiski drugih nomadov. Največjo nadlogo za karolinško gospodarstvo so predstavljali poganski skandinavski pomorščaki **Vikinki**. Razlogi za njihove pohode od 8. do 12. stoletja so bili različni. **Politična drobitev Evrope:** po smrti Karla Velikega je prenehalo frankovsko osvajanje, fevdi pa so postajali dedni, kar je imelo negativne posledice za vladarjevo oblast, saj sta naraščali moč in težnja visokega plemstva po čim večji samostojnosti. **Vzhodna in jugovzhodna Evropa: Velikomoravska:** Slovani na današnjem moravskem in Slovaškem so izkoristili slabitev frankovske države sredi 9.stol. in oblikovali svojo kneževino Velikomoravsko. Konec 9.stol. so prodrli Ogri (Madžari) v podonavje in uničili velikomoravsko kneževino. **Kijeva Rusija:** vzhodni Slovani so se med 6. in 9. d stol. Naselili v pokrajinah ob Dnepru, Dvini in zgornji Volgi in pri tem izirnila baltska in ugro-finska ljudstva. Ime Kijeva rusija nastane leta 862. **Slovenske države na Balkanu:** Hrvaška: Današnja Hrvaška se je v prvih stoletjih razvijala kot Slavonija ali panonska Hrvaška in kot Hrvaška al Dalmatinska Hrvaška. Hrvaška je postala ena najmočnejših držav na Balkanskem polotoku. Benečani so ji celo morali plačevati davek za svobodno plobo po Jadranskem morju. **Raška in Duklja:** najpomembnejši zgodnesrednjeveški deželi na območju današnje JZ Srbije, V Bosne in Hercegovine ter Črne Gore sta bili srbski plemeni Raška in Duklja. **Zahodna Cerkev v zgodnjem srednjem veku:** **Nastanek papeške države:** v 5.stoletju je obstajalo 5 patriarhatov - rimski, carigrabski, antiohijski, aleksandrijski in jeruzalemski. Ostno mesto je imel rimski. Njegov voditelj – papež je imel določeno moralno prvenstvo. **Gregor I. Veliki** (papež od 590-604), pomemben cerkveni voditelj in teolog, je močno uveljavil papeštvo, čeprav le za kratek čas. V času ko je slabela bizantinska oblast, je dobro upravljal in razširil obrambo rima pred Langobardi, podpiral in širil redovništvo ter vodil pokatoličevanje arijanskih Germanov in J Anglije. Karolingi so v drugi polovici 8.stoletja uvedli obvezno plačevanje cerkvene desetine kot odškodnino za sekularizacijo in navezali tesne stike s papeži. Pipin Mali je za naslino odstavitev merovinskega kralja hotel pridobiti odobritev najvišje cerkvene avtoritete na zahodu. Pipin je vprašal papeža Zahrija (741-752), kdo naj ima oblast, in kej je papež Zahrija potreboval pipinovo pomoč, mu je odgovoril tako, da se je Pipin s papeževim soglasjem zaprl zadnjega merovinskega vladarja v samostan in sam bil okronan za kralja Frankov (leta 751). Iz Pipinovega darila in posesti je nastala papeška država, ki je imela zelo nenavadno državnopravni položaj pod frankovsko varstveno oblastjo, formalno pa je bila še vedno del vzhodnorimskega cesarstva. Papeži so jo legitimirali tudi s t.i. Konstantinovo darovnico. **Pokristjanjevanje poganskih predelov Evrope:** Klodvikob krst ni zajel širših slojev frankovskega prebivalstva. Pokristjanjevanje je potekalo počasi, zlasti na podeželju. Že sama beseda pogan je prvotno označevala prebivalca vasi in je tako opredeljevala njegovo versko pripadnost. **Misijonstvo** je ena izmed bistvenih značilnosti krščanstva. Misijonarji so pri svojem delu uporabljali različne metode. Pomembno je bilo predvsem da so pridobili voditelje, ki so potem poskrbeli za spreobrnitev svojih podanikov. Pogani so se trdno oklepali svoje stare vere in svojih ustaljenih običajev, zato so morali misijonarji prilagajati krščanstvo krajevnim izročilom in verovanjem. **Samostani: meništv**o se ni razvilo samo zaradi protesta proti nepravilnostim v uradni Cerkvi. Benedikt (480-547) usatnovil samostan, in meniški red, ki se imenuje po njem – benediktinski red. Benediktinski samostani (m in ž) so se razširili iz Italije po Evropi in njihovo število je naraslo na več tisoč, mnogo samostanov so ustanovili tudi irski misijonarji in njihovi anglosaški spreobrtnjenci z nekliko strožimi zahtevami. **Evropejcem manj znani ali neznani sveto v 2. polovici prvega tisočletja:** Kitajska: po koncu dinastije Han je sledilo obdobje nepom. dinastij in pogostih državlj. vojn. Država je bila razdeljena na S in J del. Višek ima dinastija Tang. **Mandarinat:** kitajsko družbeno-ekonomski sistem se je razlikoval od entop. Fevdalizma, poimenovali so ga uradniški fevdalizem ali mandarinat. Mandarini – državni uradniki so spadalo poleg zemlj. veleposestnikov v visoko,priviligirano in bogato družbo. **Afrika:** razvoj Črne Afrike je potekal počasi v primerjavi z razvojem Evrope in Azije. Vzroki za to so naravne pregrade (puščave, vroče, pragozd...), najstarejši črnski državi sta bili **Kuš** oz. **Meroe** in **Alusum**. Prva črnska država v Z Afriki o kateri je dovolj virov je **Gana** (9.stol.). **Amerika:** tu so živel različna ljudstva na zelo različnih stopnjah družbenega življenja. V S in J Ameriki so prevladovali lovci, nabiralci, poljedelci v Srednji Ameriki pa so se oblikovale bolj razvejane civilizirane družbe. **Teotihuakana** –prva pomembnejša srednjeameriška civilizacija. Naslednja velika civilizacija je bila **majevska civilizacija** (4. in 9.stol.).